

Методичні рекомендації відзначення у загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах області Дня Соборності України

На виконання Указу Президента України від 22 грудня 2014 року № 948/2014 «Про відзначення у 2015 році Дня Соборності України», з метою ознайомлення школярів із подіями Української революції 1917-1920 рр., розуміння історичних процесів у їх різноманітності та суперечливості, виховання почуття патріотизму і гордості за свою державу рекомендуємо у загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах області провести заходи, що сприятимуть поширенню ідеї єдності країни, формуванню громадянської та національної свідомості учнівської молоді.

Завдання:

- ознайомлення школярів із подіями Української революції 1917-1920 рр., формування сучасних уявлень і об'єктивних поглядів на історичні та політичні процеси державотворення в сучасній Україні, набуття знань про становлення суверенної Української держави на різних історичних етапах, одним із яких був етап Української революції та епохальна дата – 22 січня 1919 року – День Соборності України;
- виховання в підростаючого покоління патріотичних і громадянських почуттів;
- формування усвідомлення власної причетності до процесів побудови Української держави;
- пошук дієвих форм роботи, що сприяють міжшкільним зв'язкам та особистісному спілкуванню дітей Тернопільщини з їх ровесниками, що проживають на території проведення АТО ;

Протягом січня 2015 року в загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах провести виховні заходи (тематичний урок, виховну годину, інші) на тему **«Патріотизм як цінність і консолідуюча основа нації»**, до участі в яких запросити учасників Євромайдану, бійців АТО, громадських діячів.

22 січня 2015 року у кожному загальноосвітньому та позашкільному навчальному закладі провести урочисту лінійку під гаслом **«І обнялися береги одного, вічного народу!...»**, ключовим елементом якої має бути вшанування пам'яті новітніх героїв «Небесної сотні» і бійців АТО, що віддали своє життя за ідеали гідності, єдності і свободи народу України.

Здійснити організаційну роботу щодо участі у волонтерському проєкті **«Нас не роз'єднати!»**.

Використовуючи інтерактивні форми і методи роботи широко залучати школярів до інтелектуальної, аналітичної, художньої та творчої діяльності. Наприклад, провести конкурси: на кращу історичну розвідку, малюнок, ессе, поезію інше, присвячені ідеї Соборності України.

Матеріали

для проведення заходів, присвячених Дню Соборності України

22 січня українці згадують дві історичні події, які сталися в історичному проміжку в один рік (з точністю до дня). 22 січня 1918 року універсалом (урочистим законом) Української Центральної Ради було проголошено незалежність Української Народної Республіки. 22 січня 1919 року в єдину українську незалежну державу урочисто об'єдналися Українська Народна Республіка (УНР) і Західноукраїнська Народна Республіка (точніше "республіка", скорочено ЗУНР), яка була проголошена після розпаду Австро-Угорської імперії. Саме це урочисте проголошення об'єднання або Злуки

українських держав і є одним з найбільших національних свят у нашій державі – незалежній Україні, під назвою День Соборності.

Того дня, на Софійському майдані в Києві, було урочисто зачитано Універсал Директорії УНР, в якому йшлося: «Віднині зливаються в одно віками відділені одна від одної частини України – Галичина, Буковина, Закарпаття і придніпрянська Україна — в одну Велику Україну. Здійснилися відвічні мрії, якими жили і за які умирали кращі сини України. Однині є тільки одна незалежна Українська Народна Республіка. Віднині український народ, звільнений могутнім поривом своїх власних сил, має змогу об'єднати всі зусилля своїх синів для створення нероздільної незалежної Української Держави на добро і щастя українського народу».

Цьому проголошенню передувала ретельна підготовча робота. Переговори про Злуку між УНР і ЗУНР розпочалися невдовзі після проголошення ЗУНР. Так, Українська національна рада ЗУНР надіслала до Києва свою делегацію для переговорів із гетьманом Павлом Скоропадським (який тоді очолював Українську державу). Після зміни влади (гетьман Скоропадський зрікся влади після революції) переговори велися з Директорією. 1 грудня 1918 року у Фастові представниками уряду ЗУНР (Державного Секретаріату) Костем Левицьким і Лонгином Цегельським та представником від Директорії (і її головою) Володимиром Винниченком був укладений «передвступний договір» про «злуку обох українських держав в одну державну одиницю». 21 січня 1919 р. в Хусті Всенародні збори ухвалили приєднати до Української Народної Республіки Закарпаття. Наступного дня у Києві в урочистостях з нагоди свята Злуки брала участь делегація ЗУНР — тридцять шість представників Галичини і Буковини.

Погожого морозного дня 22 січня відбулося урочисте проголошення Акту Злуки. Вулиці були святково прибрані ще напередодні увечері. Кінець вулиці Володимирської, перед Софійською площею, увінчувала тріумфальна брама, прикрашена жовтими і блакитними стрічками та гербами всіх історичних українських земель. Уздовж вулиць, що вели до Софійської

площі, святково вдягнута молодь утворила живі лави, а сам майдан оточили військові з різних частин України. Наприклад, святкову варту, під час самого проголошення Злуки, ніс п'ятий курінь Першого подільського піхотного куреня, сформованого в Тернополі. До речі, в той час, коли відбувалися основні переговори про підготовку Злуки УНР і ЗУНР (грудень 1918 р.), урядові установи Західноукраїнської Народної республіки перебували в Тернополі, оскільки Львів був окупований польською армією. Отже, в тодішній ситуації і місто Тернопіль також закладало підвалини єдності України.

Близько полудня на площу в'їхали автомобілі з галицькими депутатами. З собору Святої Софії вийшли священнослужителі. Опісля з'явилися члени Директорії УНР. Всі офіційні особи зайняли місця навпроти входу до Софійського собору. Рівно опівдні розпочався сам Акт Злуки. До присутніх звернувся державний секретар (міністр) ЗУНР доктор Л. Цегельський, який зачитав грамоту-схвалення Української Національної Ради – парламенту ЗУНР від 3 січня 1919 року. Після того він передав грамоту з підписами членів президії Української Національної Ради голові Директорії В. Винниченку. У відповідь, член Директорії Федір Швець, представник профспілок незаможних селян, зачитав очікуваний документ: «... іменем Української Народної Республіки Директорія оповіщає народ український про значну подію в історії землі нашої української. 3-го січня 1919 року в м. Станиславів (тепер – Івано-Франківськ) Українська Національна Рада Західної Української Народної Республіки як виразник волі всіх українців Австрійської імперії і як найвищий їхній законодавчий орган урочисто проголосили про об'єднання Західної Української Народної Республіки з Українською Народною Республікою Наддніпрянщини в одноцільну суверенну Народну Республіку. Здійснилися відвічні мрії, якими жили і за які умирали кращі сини України...».

Оцінюючи тоді цю важливу подію, відомий український політичний діяч і публіцист, вчений Сергій Єфремов писав: «Того дня оформлено і

затверджено акт поєднання двох досі порізнених частин України. Розпанахане, од віків переполовинене тіло національне зробило останній акт, щоб зростись не тільки духом, бо це давно вже зроблено, а й у політичних формах».

Президент Української Національної Ради доктор Євген Петрушевич наголошував: «По лінії з'єдинення не було між нами двох думок». А Віктор Ющенко 22 січня 2006 року сказав: «Акт возз'єднання став політичним актом, який недостатньо оцінено ще й досі. Століттями розірваний тридцятимільйонний народ не лише визволився з неволі, але й без тривалих парламентських дебатів возз'єднався на своїй землі в єдиній Українській державі. Лише за умови політичної й економічної незалежності ми можемо претендувати на гідне місце України у світі. Лише сильна держава й сильна влада може захистити націю від служіння чужим інтересам».

Завершеного юридичного оформлення Акт Злуки дістав після його ухвалення Трудовим Конгресом України через кілька днів. Після об'єднання із УНР, ЗУНР отримала назву Західної області УНР (ЗОУНР) із забезпеченням повної територіальної автономії. ЗОУНР зберігала свої законодавчі і виконавчі органи влади. Однак єдиною Україна пробула недовго. Вже через кілька місяців більшовики захопили Київ, влітку того ж року всю Східну Галичину окупували поляки, Закарпаття під загрозою Угорщини увійшло до складу Чехо-Словацької республіки під назвою Підкарпатська Русь, а Північну Буковину і Бессарабію, незважаючи на протести місцевих українців і їх повстання, захопила Румунія.

Серед істориків поширена думка, що Акт Злуки залишився тільки політичною декларацією і реальних політичних та інших наслідків не мав. Потреба вберегти національну самостійність і різна ситуація на фронтах обох Українських держав не дозволили, мабуть, їм до кінця об'єднати свої державні структури в єдине ціле. Тому, Акт злуки двох Українських держав був, радше, символічним знаком прагнення до національної єдності. У керівництві країни спільності тоді не було. Несподіваною є оцінка Акту

істориком Наталією Полонською-Василенко, сучасницею тих подій: «Безпорадність проводу впливала на загальний настрій, Україна, затиснута між двома потужними силами – Антантою з півдня і большевизмом з півночі, – не мала сил для боротьби. Військо розбігалось, ширилося безладдя. У таких умовах пройшла майже непоміченою подія, яка мала велике ідейне значення: свято Соборності України. 22 січня 1919 року на Софійській площі проголошено злуку УНР і ЗУНР... Але під тиском невідрадних подій свято пройшло сухо, тихо».

Наприкінці 1918 – в першій половині 1919 р. спостерігалася суспільно-політична тенденція до об'єднання в господарській та фінансовій сферах. Було створено спільне воєнне командування, запроваджено єдину валюту, сформовано об'єднану делегацію на Паризьку мирну конференцію (1919–1920). Президент Української Національної Ради ЗОУНР Євген Петрушевич був введений до складу Директорії УНР. Директорія УНР навіть створила окреме міністерство у справах ЗОУНР. Однак, навесні 1919 року, взаємини між тодішнім керівництвом УНР і ЗОУНР погіршилися через розбіжності у поглядах на стратегію державного будівництва і в результаті воєнно-політичної кризи в УНР. Директорія хотіла укласти договір про спільний фронт з Польщею проти більшовицької Росії. Але Польща уже окупувала територію ЗУНР–ЗОУНР. В цій ситуації лідер УНР Симон Петлюра вирішив відмовитися від претензій на Галичину і визнати її окупацію Польщею. На переговорах з представниками польського уряду у Варшаві місяць УНР оприлюднила заяву про «незацікавленість» української сторони в території Галичини. Тому, уряд ЗОУНР не визнав такого «дарунку» Польщі і з кінця 1919 року знову почав проводити цілком незалежну політику. Президент Петрушевич змушений був денонсувати Акт Злуки, а делегація західних українців у Парижі з початку 1920 року знову відновила офіційне вживання назви «Західно-Українська Народна Республіка» (ЗУНР).

Однак, після того як Україна втратила свою незалежність, символічне значення Акту Злуки і його сильна аура зберігалися завжди і додавали

натхнення тим людям, які активно боролися за відновлення незалежності України. День незалежності УНР і День Соборності часто демонстративно відзначалися українськими патріотами зі всіх регіонів України навіть тоді, коли це було небезпечно для них. Так, 22 січня 1973 року в Чорткові на Тернопільщині підпільна організація молоді під проводом Володимира Мармуса вивісила 4 жовто-блакитні прапори. Цей вчинок був розкритий слідством і хлопців було покарано ув'язненням у радянських концтаборах та на засланні. 22 січня 1978 р., на знак протесту проти російської окупації, біля могили Тараса Шевченка в Каневі спалив себе Олекса Гірник із Калуша.

Гадалося, що 21–22 січня 1990 року, українці востаннє піднялися за відновлення своєї незалежності, коли майже три мільйони людей взялися за руки, злучивши Львів, Київ та Донбас на згадку 71-річчя Злуки УНР і ЗУНР, про проголошення Акту Злуки. Ця акція отримала назву «живого ланцюга» єднання між Києвом і Львовом й крім демонстрації єдності українців Заходу, Сходу, Центру, Півдня і Півночі, прискорила розпад СРСР і здобуття національної незалежності України. Під час акції «живий ланцюг» зокрема пройшов по місцю колишнього державного кордону, який розділяв раніше Україну по річці Збруч, між Тернопільською і Хмельницькою областями.

Чи могла передбачити Україна, що на двадцять третьому році Незалежності вона знову насипатиме могили над своїми полеглими синами, вкриватиме їх державними прапорами, а під українським небом тужно сурмитиме Реквієм «Гей, плине кача по Тисині»?

22 січня 2014 року у Києві на Майдані за Україну віддали своє життя перші новітні герої: Вербицький Юрій – українець, Жизневський Михайло – білорус, Нігоян Сергій – вірменин. До 22 лютого 2014-го їх була уже ціла «Небесна сотня». Серед них наші земляки: Годнюк Устим, Войтович Назарій, Капінос Олександр, Костенко Ігор, Мойсей Василь, Слободян Тарас – Герої України.

Відзначення Дня Соборності України у 2015 році проходить у час жорстокого збройного протистояння воїнів АТО з сепаратистами, так званих,

«ДНР» і «ЛНР», що діють на Донбасі при військово-терористичній підтримці Росії. На захист нашої суверенності і соборності стали тисячі добровольців, волонтерів і мільйони простих громадян-патріотів. Українці продемонстрували неабияку єдність у здатності захищати свої Батьківщину і свободу, всупереч московським теоріям про ледь не цивілізаційні розлами між українськими регіонами. Сьогодні це найцінніший капітал України, який треба берегти й примножувати кожному з нас.

День Соборності, у згадку про Акт Злуки двох українських держав у 1919-му році, безумовно, повинен утвердитися як невід'ємна частина національної міфології українців, а гасло – **«Нас не роз'єднати!»**, – стати заповіддю на віки.

СЛАВА УКРАЇНІ!

ГЕРОЯМ СЛАВА!